

Waterschappen en verstedelijking

Er zijn in Nederland ca. 800 gemeenten en ca. 800 waterschappen. Vraagt men aan 'de man op de straat' wat een gemeente is en doet, dan krijgt men daarop een redelijk goed antwoord. Vraagt men hem evenwel wat een waterschap is en doet, dan is de kans groot op een gezicht met een vraagteken.

Verwonderlijk is dat wel, want de taken die de waterschappen uitoefenen op het gebied van de veiligheid tegen de zee en de rivieren en op het terrein van de waterhuishouding betreffen als het ware de

IR. J. S. J. DRAGT

Hoofd Technische Dienst
van het waterschap De Aa

primaire voorwaarden voor ons bestaan. Kennelijk spreken de hierbij in het beding zijn belangen de hedendaagse verstedelijkte mens minder aan. De laatste tijd neemt de belangstelling voor het waterschap echter toe. De raakvlakken van de waterstaatszorg met andere zorggebieden van de overheid, zoals de ruimtelijke ordening, de regionale ontwikkeling, de milieuhygiëne etc. nemen eveneens toe.

Daarnaast heeft met name de afvalwaterzuivering de waterschappen in contact gebracht met de burgers aan wie tot voor kort het bestaan van het waterschap geheel voorbij is gegaan. Op één van de raakvlakken waarmee de waterschappen in toenemende mate te maken krijgen, namelijk de verstedelijking, wil ik hier in het bijzonder ingaan.

Alvorens daarop in te gaan lijkt het echter wenselijk de verschillende overheden die zich in Nederland met het waterbeheer bezighouden eens op een rijtje te zetten.

Organisatie waterbeheer in Nederland

Het waterbeheer als onderdeel van de totale waterstaatszorg in Nederland — en hier is bedoeld het beheer van het open water — is in hoofdzaak verdeeld over Rijk, Provincies en Waterschappen. Hebben Rijk en Provincie naast de waterstaatszorg ook nog tal van andere taken te behartigen, voor de waterschappen geldt dat ze uitsluitend als doel hebben een of meerdere waterstaatsbelangen te behartigen.

Soms hebben ook gemeenten een stuk waterstaatszorg in hun takenpakket. Een voorbeeld hiervan is het ingewikkelde waterbeheersingssysteem in Amsterdam, waarbij de gemeente zelfs als polderbestuur optreedt.

In het algemeen kan men echter stellen,

dat het waterschap na Rijk en provincie het overheidslichaam is, dat is belast met de waterstaatszorg op het laagste, gedecentraliseerde niveau binnen ons staatsbestel.

Zoals u wellicht zult hebben gekonstateerd een niet altijd even gemakkelijk te overzien en te begrijpen geheel van bestuurlijke verhoudingen. Ik zal er niet verder op ingaan. Wilt u er meer van weten dan kan het rapport van de Studiekommissie Waterschappen u over deze materie uitgebreid informeren [1].

In het kader van mijn voordracht wil ik er echter met nadruk op wijzen dat waterschappen en gemeenten in hun taakuitoefening nevensgeschikt zijn ten opzichte van elkaar. Beide staan zij tot het Rijk en provincie in een verhouding van ondergeschiktheid. Op dit punt kom ik straks nog terug.

Ik sprak zojuist van waterstaatszorg. Wat waterstaatszorg precies inhoudt is moeilijk te definiëren. Tot deze zorg behoort in ieder geval de zorg voor de hoeveelheid, stand, loop en kwaliteit van het water kortweg de zorg voor de hydro-sfeer. Men kan deze zorg onderscheiden in een kwantitatieve en een kwalitatieve taakuitoefening. In de organisatie van het kwantitatieve beheer is de laatste decennia weinig veranderd. Wel vonden aan de tijd aangepaste waterschapsconcentraties plaats en werd de taakomschrijving van vele waterschappen verruimd. Algemeen behoort de 'bevordering van een goede waetrhuishouding' nu tot de taak van het waterschap.

Uit deze plas werd zand gewonnen; nu is zij als recreatieplas in een stadspark opgenomen, terwijl ze tevens een functie heeft voor de doorspoeling van de stadsgrachten.

Een belangrijke wijziging heeft zich echter voltrokken op het gebied van de kwaliteitszorg.

Voor het van kracht worden in 1970 van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren (WVO) was het zo dat het kwaliteitsaspect van het oppervlaktewater enigszins in de hand werd gehouden door rivierreglementen, provinciale verordeningen of waterschapskeuren.

In de provincie Noord-Brabant hebben de waterschappen reeds in de vijftiger jaren de afvalwaterzuivering tot taak gekregen in het kader van het provinciaal reglement.

Met de WVO is vooral het actieve kwaliteitsbeheer pas goed van de grond gekomen. Te betreuren valt, dat de relatie tussen kwantiteit en kwaliteit in een aantal gevallen is doorbroken, doordat beide beheren niet steeds aan dezelfde overheid werden opgedragen.

Hierdoor is de waterstaatszorg er niet doorzichtiger en eenvoudiger op geworden.

Immers naast de waterschappen werden ook aparte zuiverende waterschappen ('zuiveringsschappen') belast met het kwalitatieve oppervlaktewaterbeheer terwijl enkele provincies het kwalitatieve beheer aan zich zelf behielden.

Wettelijke overlegstructuren bij beïnvloeding van het waterbeheer

Verstedelijking van het landelijk gebied gaat altijd gepaard met beïnvloeding van de waterhuishouding in dat gebied. Immers neerslag en afvalstoffen moeten in gewijzigde hoeveelheden uit het gebied worden afgevoerd. Het waterschap heeft o.a. tot

taak om te zorgen dat de waterhuishouding, in het gehele gebied waarover zich deze zorg uitstrekt en die in het algemeen verschillende gemeenten omvat, niet wordt verstoord.

Het waterschap kan terzake regelend optreden via Keurontheffingen, dus via het zogenoemde passieve beheer.

Er is echter ook duidelijk een actieve beheerstaak voor het waterschap weggelegd. Immers toenemende stedelijke afvoeren vragen vaak om een aanpassing van de waterstaatkundige toestand buiten de stedelijke gebieden.

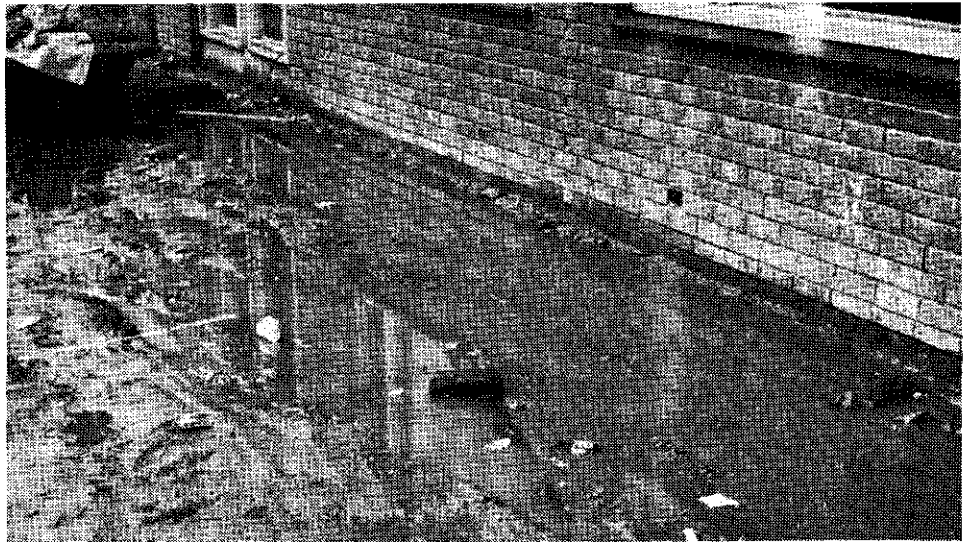
Maar daarnaast dienen de gemeenten er voor te waken dat werken die het waterschap in het kader van zijn taak moet uitvoeren, passen in het beleid van de gemeente. Ik denk hierbij vooral aan de aspecten van ruimtelijke ordening.

Het is duidelijk dat daar waar twee aan elkaar nevenschikbare publiekrechtelijke lichamen binnen elkaars invloedssfeer werken er regelen nodig zijn om de wederzijdse belangen veilig te kunnen stellen. Die zijn er dan ook. Zo verplicht de Keurenwet de waterschappen hun ontwerpkeuren aan de besturen van de gemeenten toe te zenden, die dan van hun instemming of ontstemming blij kunnen geven. Anderzijds vermeldt artikel 8 van het Besluit op de ruimtelijke ordening, dat gemeentebesturen bij de voorbereiding van bestemmings- en structuurplannen overleg dienen te plegen met naar hun mening in aanmerking komende waterschappen. Deze kunnen dan eventueel bezwaren indienen. Ik wijs u alvast op het onderscheid tussen de Keurenwet en het Besluit op de ruimtelijke ordening; voor het waterschap een categorische verplichting, voor de gemeente *niet duidelijk* verplicht.

Voor ons onderwerp is van belang, dat via de Keurenwet en de Wet ruimtelijke ordening de waterschappen en de gemeenten de mogelijkheid hebben met elkaar in overleg te treden en zo in gezamenlijk overleg naar de beste oplossingen te zoeken. De verdere administratieve vastleggingen van de resultaten van het overleg in de vorm van aanlegvergunningen, ontheffingen op de Keur, vergunningen WVO etc. zijn daarna dan, los van eventuele noodzakelijke ter visie leggingen, formaliteiten.

Huidige praktijk bij het overleg en wenselijke wijzigingen

Wat is nu de huidige praktijk bij het ontwikkelen van bestemmingsplannen, met name die voor woongebieden? Enige navraag bij collega's van andere waterschappen heeft mij geleerd dat er een grote differentie in aanpak is.

Wateroverlast bij woningen in aanbouw.

Enerzijds zijn er waterschappen — en ik denk hier vooral aan de waterschappen in de lagere delen van Nederland — die al eeuwenlang een sterke lotsverbondenheid hebben met de gemeenten en anderzijds zijn er de relatief jonge waterschappen op de hoge zandgronden, waarvoor de contacten met de gemeenten van veel recentere datum zijn. Hier is als het ware sprake van een gewenningsproces.

Er valt echter gelukkig te constateren dat ook tussen deze laatste waterschappen en de gemeenten een toenemende belangstelling bestaat voor elkaars doen en laten. In het algemeen is de huidige praktijk echter dat het bestemmingsplan ten behoeve van de verstedelijking pas bij de waterschappen verschijnt als dat in het kader van artikel 8 van het Besluit Ruimtelijke Ordening nodig wordt geacht. Helaas moeten we constateren, dat in de praktijk dit overleg te laat op gang wordt gebracht, om nog tot een optimale afstemming van het bestemmingsplan en de waterhuishoudkundige voorzieningen, zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin, te kunnen komen. Om een evenwichtige waterstaatkundige verzorging van een te verstedelijken gebied en het buitengebied waarop het invloed uitoefent, te bereiken zouden naar mijn mening de plannen vanaf een zo vroeg mogelijk stadium tezamen met de waterschappen dienen te worden ontwikkeld. Dit is des te meer nodig nu de waterschappen in het kader van het waterkwaliteitsbeheer veelal ook de afvalwaterzuivering tot taak hebben.

Het gaat de waterschappen er daarbij niet primair om zich met de planologische inhoud van het plan te bemoeien, dat laten zij graag over aan de 'Werkgroep 2000'. Maar het gaat er wel om een plan in zijn ontwikkelingsfasen op daarvoor geschikte

momenten te toetsen aan de aspecten van waterstaatszorg. De noodzaak van overleg met het waterschap over de waterhuishoudkundige aspecten van het gemeentelijke bestemmingsplan wordt steeds duidelijker. Om dit overleg met vrucht te kunnen voeren is het wenselijk dat de waterschappen van hun kant beschikken over een waterhuishoudkundig plan (kwalitatief en kwantitatief).

De waterstaatkundige aspecten van het bestemmingsplan kunnen dan aan dit waterhuishoudkundig plan worden getoetst. Ik acht het gewenst, dat op deze wijze in overleg tussen waterschap en gemeente een 'nat structuurplan' voor het stedelijk gebied wordt opgesteld.

Naar mijn mening is het van het grootst belang dat op korte termijn regelingen worden uitgewerkt waarlangs de hier besproken relatie tussen waterstaatszorg en ruimtelijke ordening bij de verstedelijking bestuurlijk wordt vastgelegd. Daarbij is dan wel nodig, dat het overleg van de gemeenten met de waterschappen met betrekking tot de structuur- en bestemmingsplannen categorisch verplicht wordt.

De Unie van Waterschappen heeft dit vorig jaar naar voren gebracht naar aanleiding van de Verstedelijkingsnota. Helaas heeft de regering dit verzoek in de definitieve nota niet willen honoreren. Ik heb echter begrepen dat de Unie aan dit punt grote betekenis hecht en hierop beslist wil terugkomen.

Kwantitatieve en kwalitatieve gevolgen bij niet tijdig overleg

Indien tijdig overleg uitblijft zullen de grote en kleine gevolgen, hierboven reeds geschetst, ook niet uitblijven. Allereerst de kwantitatieve waterstaatszorg,

In de laaggelegen delen van Nederland weet men wel welke wegen men moet bewandelen om droge voeten te krijgen. Ik moge hier bijv. verwijzen naar de 'enquête bouwrijpmaken' van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders in samenwerking met de afdeling Civiele techniek van de TH Delft [2]. Maar ik betwijfel of men in de hoger gelegen gebieden altijd voldoende onderkent hoe men droge voeten kan houden. In mijn waterschapspraktijk in Noord-Brabant zijn daarvan voorbeelden bekend. In het laatste geval doel ik niet op calamiteiten, doch op plangebeken. Wat te denken van het bungalowpark gelegen in een oud ven waarvan de gronden werden verkocht in een droge zomer. De gevolgen in natte tijden laten zich raden.

Ook de realisering van een groot bestemmingsplan vooruitlopende op de sluiting van een rivierkadenstelsel bracht bij hoge waterstanden die maar eens per x jaar (x zeker groter dan 10) werden verwacht, het water tot bij de voordeuren. Deze en talloze andere gebeurtenissen, klein of groot, kunnen naar mijn mening voor het merendeel worden voorkomen indien het door mij in het voorafgaande bepleitte overleg wordt gevoerd. Van geval tot geval kan dan worden gezien hoe de waterstaatkundige en ruimtelijke aspecten van het verstedelijkingsplan op elkaar kunnen worden afgestemd.

Bij de structuurplannen voor het gehele gemeentelijke grondgebied denk ik daarbij met name aan het waterlopenplan, en/of het waterkwaliteitsplan. Bij de bestemmingsplannen, met name die voor de woongebieden, aan het hoofdschema van de riolering met de plaats van de overstorten, bergingsvijvers, afvoersloten etc.

Welnu, wanneer het overleg over deze aspecten tijdig wordt geopend, kan worden voorkomen dat in het betreffende bestemmingsplan deze voorzieningen niet zijn te realiseren dan alleen tegen zeer hoge kosten. De exploitatieberekeningen komen dan in het gedrang en de controverse is geboren. Een voorbeeld hiervan is het bestemmingsplan waarop door het waterschap pas bij de ter visie legging kon worden gereageerd: er bleek 2,5 ha vijveroppervlak nodig waarvoor én het bestemmingsplan én de exploitatieopzet drastisch moest worden gewijzigd. Teneinde dit soort ongelukken te voorkomen is door verschillende waterschappen en gemeenten op eigen initiatief reeds een gestructureerd overleg ingevoerd. Met name wordt door het Hoogheemraadschap van Utiwaterende Sluizen in Kennemerland en West-Friesland in gezamenlijk overleg met de desbetreffende gemeente een rapport opgesteld met betrekking tot de noodzake-

lijke waterhuishoudkundige voorzieningen. Dit rapport is tevens de basis voor de te verlenen vergunningen door het Hoogheemraadschap. Ook in mijn eigen waterschap wordt naar een dergelijk overleg gestreefd. Anderzijds spreekt het voor zichzelf dat ook de waterschappen zich bij hun plannen rekenschap moeten geven van de gevolgen van deze plannen voor de stedelijke bebouwing.

Was er nog niet zolang geleden niet een waterschap dat zijn voornemen om het polderpeil te verlagen moest wijzigen, mede omdat anderen bevreesd waren voor de gevolgen voor de funderingen van huizen? Tenslotte is het een droevig toonbeeld van ongecoördineerd beleid dat de lozing van het afvalwater van een nieuw bestemmingsplan nog tijdelijk op het oppervlaktewater geschiedt omdat de zuiveringstechnische werken (transportleiding of zuivering) nog niet gereed zijn of omdat een verbindend stamriool van de gemeente niet gereed is, terwijl de zuiveringsinstallatie wel funktioneerst. In dit verband is interessant de uitspraak van de Kroon van 3 december 1976 waarbij de goedkeuring werd onthouden aan een deel van het bestemmingsplan der Gemeente Oud- en Nieuw-Gastel, omdat hierdoor de afvalwaterlozing op een sloot ontoelaatbaar zou toenemen.

Financiering en uitvoering van de aanpassingswerken

In het bovenstaande zijn een aantal kritische kanttekeningen geplaatst bij de voorbereiding van een bestemmingsplan. De waterschappen mogen daarbij niet altijd alleen met de vinger naar de gemeenten wijzen. Het actieve en oplettende waterschap kan veel van bovengenoemde problemen voorkomen door vroegtijdig aan de bel te trekken.

Indien het waterschap wel tijdig betrokken wordt bij de voorbereiding van het bestemmingsplan komen automatisch vragen naar

Sedimentatie van vaste stoffen in open water bij de uitmonding van een open riool.

voren inzake de financiering van de aanpassingswerken. Deze vragen kunnen alleen worden beantwoord indien men de taak van de waterschappen duidelijk kan afbakenen.

Het meest duidelijk ligt dit voor de noodzakelijke werken ten behoeve van de onschadelijkmaking van het afvalwater via rioolwaterzuiveringsinstallaties. Het waterschap (zuiveringsschap) heeft hier een duidelijke taak en kan de kosten op de vervuilers (in het gehele beheersgebied) verhalen. Dat horizontale en verticale afleveringspunten wel eens tot uitvoerige correspondentie over het begin en einde van die taak leiden laat ik hier maar in het midden. Moeilijker wordt het als de financiële en technische gevolgen van de lozing van verdund rioolwater via de overstorten van het gemengd rioolstelsel aan de orde komen. Men krijgt dan primair te maken met de visies van de lokale waterbeheerder. Deze kunnen uiteenlopen van geen overstorten en dus gescheiden stelsel tot toelaatbare overstortingsfrequenties — wat dit verder ook inhoudt — van 2 tot 10 à 15 x per jaar.

Dat de lokale omstandigheden hierbij een grote rol spelen is duidelijk. Het ingewikkelde probleem van het oppervlaktewater leidt ertoe dat er nog al wat verschillen in de te aksepteren overstortingsfrequenties bestaan.

Het is dan ook begrijpelijk dat er ten aanzien van de aanpassing van oudere rioolstelsels met betrekking tot de gewenste overstortingsfrequentie bij de kwaliteitsbeheerders aarzeling bestaat. De financiële konsekventies zijn enorm.

Met betrekking tot de eventuele bestrijding van de gebleken negatieve effecten van een lozing van 'overstortwater' uit een gemengd rioolstelsel op de kwaliteit van het oppervlaktewater ben ik van mening dat hier een taak is weggelegd voor de kwaliteitsbeheerder.

Immers bij de algemene akseptatie van een gemengd rioolstelsel gaat het niet op dat de waterkwaliteitsbeheerder aan het ene eind van de riolering slechts een beperkt debiet wil ontvangen teneinde de kosten van zuivering zo laag mogelijk te houden en aan het andere einde de gevolgen van de ontvangst van de vuilast naar de gemeente toe te schuiven.

De riolering moet dan natuurlijk wel zijn aangelegd overeenkomstig algemeen geaksepteerde uitgangspunten.

Let wel dat het hier gaat om toekomstige, nog niet te voorziene gevolgen van de lozing van overstortwater.

Wanneer het zo zou zijn dat bij het voorgeschreven overleg over het rioleringsplan ten gevolge van te voorziene bezwaren hogere eisen aan het rioleringsplan moeten

worden gesteld, dan moet dit als een riolerings-technische aangelegenheid worden beschouwd en derhalve door de gemeente worden gefinancierd, via doorberekening in de grondkosten.

Zo zou het ook kunnen zijn dat het overleg leidt tot de enige keuzemogelijkheid: geen lozing van afvalwater en 'dus' een gescheiden stelsel. Ook in dat geval dienen de kosten van dit stelsel in het bestemmingsplan te worden meegenomen.

Naar mijn mening dienen de konsekwenties van een niet voldoende bekend zijn van de invloed van een afvalwaterlozing op het oppervlaktewater door de kwalitatieve waterbeheerder te worden gedragen, temeer daar de plaatselijke problematiek een gevolg kan zijn van een bovenstroomse ontregeling.

En juist waterschappen (maar ook de zuiverende Provincies) kunnen de konsekwenties van het kwaliteitsbeheer over de regio omslaan. Mogelijk dat deze zienswijze overeenkomt met de interpretatie van artikel 9 lid 3 van de WVO waarin sprake is van schadevergoeding aan een vergunninghouder wanneer de gevolgen van het wijzigen of intrekken van een vergunning *redelijkerwijs* niet te zijnen laste behoren te komen.

Met betrekking tot het kwantitatieve aspect liggen de zaken nog veel moeilijker. Elk bestemmingsplan leidt uiteindelijk tot een versnelde afvoer van regenwater.

Hebben de waterschappen inzake de opvang en verdere afvoer van deze hoeveelheden stedelijk water een taak?

Hiervoor is reeds gesteld dat de waterschappen ten doel hebben een of meer waterstaatsbelangen te behartigen. Deze belangen zijn daarbij onttrokken aan de algemene taak die op de gemeente rust. Dat wil nu ook weer niet zeggen dat alles wat met water te maken heeft aan het gezag van de gemeente is onttrokken. Het trekken van de scheidslijnen is evenwel een moeilijke zaak.

In een konkreet geval, nl. in het waterschap Regge en Dinkel is in 1963 door de 'Commissie Dolk' uitspraak gedaan inzake de kostenverdeling van het Bekenplan Hengelo [3].

Het voert te ver alle punten van het desbetreffende rapport te bespreken. Een tweetal uitspraken die worden gedaan wil ik hier noemen, omdat deze een voor alle waterschappen geldend uitgangspunt kunnen zijn.

De commissie kwam op grond van allerlei overwegingen o.a. tot de konklusie dat:

'voor zover de werken betrekking hebben op beheersing van het probleem van de snelle afvoer uit stedelijke gebieden, is het redelijk een waterschapstaak aanwezig te zien'.

Waterhuishouding en afval uit onze samenleving.

Maar ook:

'Voor zover bij de regeling van de afwatering speciale belangen zijn te ontzien of werken dan wel maatregelen van derden tot extra-voorzieningen nopen, dienen de deswege veroorzaakte meerdere kosten niet ten laste van het waterschap, doch van de betrokken derden te komen'.

Bovengenoemde uitspraken zouden voor vele andere waterschapsbesturen ook leidraad kunnen zijn voor het te voeren beleid.

Ook het feit dat de meeste waterschappen een omslag gebouwd kennen, wekt de schijn dat er plaats is voor waterschapsinitiatieven waar het de afvoeren van het stedelijk gebied betreft.

Op initiatief van de Unie van Waterschappen is, na een gehouden enquête, in 1974 een rapport verschenen waaruit gekonkludeerd kan worden dat de onderlinge verschillen tussen de waterschappen wat betreft de taakopvatting nog erg groot zijn.

De betreffende rapporteringscommissie komt op grond van de resultaten van de enquête tot een aantal aanbevelingen. De belangrijkste aanbeveling die de konklusie van de Commissie Dolk onderchrijft, luidt als volgt:

'In beginsel behoort de regulering van de snelle stedelijke afvoer tot de taak van het waterschap.

In hoeverre het waterschap deze taak actief, d.w.z. niet alleen door zijn vergunningsbeleid, maar ook door het zelf treffen van voorzieningen, dan wel door het geven van een bijdrage daarin zou moeten uitoefenen, wordt in hoge mate bepaald door het onderzoek naar de grondslagen gebouwd alsmede door de kwantificering van de invloed van de afvoer van de verharde oppervlakken op de watergangen. Op grond van overwegingen van waterschapstaak,

doelmatigheid en eenheid van rechtsbedeling en lastenheffing zou het waterschap de actieve taakopvatting zo positief mogelijk moeten benaderen'.

De Uniecommissie Waterhuishouding heeft zich achter het desbetreffende rapport en de aanbevelingen gesteld. Het zal evenwel nog wel enige tijd duren alvorens een algemeen aanvaardbare visie voor de verwerking van het versneld afgevoerd stedelijk water door het Uniebestuur aan de autonome waterschappen kan worden voorgelegd. Het is dan ook niet zo dat thans reeds kan worden gesteld dat daar waar waterschappen een omslag gebouwd hanteren er ook de ruimte is voor het uitvoeren van werken verbandhoudende met de realisering van uitbreidingsplannen. Dit zal van waterschap tot waterschap verschillen en mede afhangen van de wijze waarop de omslag gebouwd is onderbouwd en eventueel kan worden verhoogd.

Ik ben van mening dat de eenheid van rechtsbedeling er voor pleit dat de technische mogelijkheden die een waterschap heeft om een versnelde afvoer van regenwater van stedelijke gebieden op te vangen gelijkmatig over alle belanghebbenden en bezwaargevenden moeten worden verdeeld. Evenzo dienen extra kosten in een bepaald geval door allen te worden gedragen. Er ontstaat dan een parallel met de wijze waarop de kosten van de afvalwaterzuivering worden omgeslagen. Het volgende geval kan dit nog eens illustreren.

Een grote gemeente gelegen aan een middelgrote rivier vraagt ontheffing voor de lozing van overstortwater op de rivier. Globale studies wijzen uit dat de peilstijgingen op de rivier binnen toelaatbare grenzen blijven. De gemeente krijgt vergunning om zonder verdere voorzieningen te lozen op de rivier. Vijf jaar later vraagt een andere doch

kleine gemeente net benedenstrooms van de eerste gemeente eveneens ontheffing voor lozing van grote hoeveelheden regenwater i.v.m. de ontwikkeling van deze gemeente tot groeistad. Thans komt het waterschap tot de konklusie dat nieuwe pieklozingen niet meer op de rivier kunnen worden gebracht en schrijft (indirekt) bergingsvijvers voor.

Bezien in het licht van bovengenoemde eenheid van rechtsbedeling lijkt dit bepaald onredelijk. Het is wenselijk dat op zo kort mogelijke termijn vanuit de waterschappen meer duidelijkheid wordt geschapen.

Toekomstige technische ontwikkelingen in het kwantitatief en kwalitatief waterbeheer

Bovengenoemde duidelijkheid is destemmer gewenst indien men aan de toekomstige ontwikkelingen denkt.

In vele bestemmingsplannen wordt het verschijnsel open water als element opgenomen, ook wanneer dit uit een oogpunt van waterbeheer niet direkt nodig is.

In alle gevallen, maar zeker als het open water wordt gebruikt als opvang van vervuild regenwater, dienen deze waterpartijen te worden doorgespoeld. In de lage delen van Nederland levert dit meestal geen grote problemen op, alhoewel het probleem van de verzilting voortdurende aandacht behoeft. Droog 1976 heeft wel geleerd waar ook in het lage deel van Nederland de knelpunten zaten.

Anders is dit gesteld in de hoge delen, meestal is men hier aangewezen op de natuurlijke beekafvoeren die juist in de perioden dat de waterpartijen dat het hardst nodig hebben nauwelijks afvoer hebben. Naast de watervoorziening ten behoeve van de landbouw (beregening) zullen de waterschappen in de hogere delen van Nederland ook de aspecten van doorspoeling van met stedelijke afvalstoffen belaste oppervlaktewateren in hun beleid moeten betrekken.

In de toekomstig te ontwikkelen structuurplannen voor de waterhuishouding in Nederland zal aan dit probleem op de hoge gronden ruime aandacht moeten worden geschonken. Dan pas kunnen ook deze waterschappen een structuurplan voor de waterhuishouding maken waaraan vooral het kwalitatieve beleid kan worden getoetst. Desondanks zal het in vele gevallen niet mogelijk zijn bovengenoemde doorspoelmogelijkheid te realiseren. In dergelijke gevallen dient men er op te rekenen dat men dan het oog moet richten op vermindering van de thans nog geaccepteerde vuillast. Teneinde het inzicht in deze 'vuillast' en de invloed daarvan op het milieu te vergroten is door de STORA een groot opgezet onderzoek ter hand genomen.

De totale kosten van dit onderzoek worden geraamd op f 3.500.000,—. De 1e fase van dit onderzoek is thans gestart (ruim f 300.000,—). Daarnaast heeft de Unie van Waterschappen het initiatief genomen tot instelling van een werkgroep die zou moeten komen tot het opstellen van richtlijnen voor de uniforme benadering van de afvoer van het verharde oppervlak en voor de mogelijkheden tot verwerking daarvan in de watergangen. De werkgroep is nog niet met de werkzaamheden gestart.

Al deze activiteiten zullen ertoe moeten leiden dat een beter inzicht ontstaat in het functioneren van rioolstelsels en hun invloed op het oppervlaktewater, zowel kwantitatief als kwalitatief.

Pas dan zal het mogelijk zijn om gericht te praten over gescheiden stelsels, verbeterde gescheiden stelsels, verbeterde gemengde stelsels etc.

Intussen is het noodzakelijk de bestemmingsplannen voor stedelijke bebouwing zodanig in te richten dat toekomstige maatregelen op het gebied van de verbeterde kwantitatieve en kwalitatieve waterafvoer niet bij voorbaat zijn uitgesloten.

Met deze konstatering ben ik dan weer terug bij het begin van mijn verhaal waar ik gesteld heb dat reeds in een vroeg stadium van het ontwerp van het bestemmingsplan voor bebouwde gebieden de structuren van de stedelijke ontwatering via riolering en open water bekend moeten zijn wil men de mogelijkheden voor toekomstige ontwikkelingen ook kunnen inbouwen.

Het is daarom wenselijk in teamverband — het is een modewoord, ik geef het graag toe — de opzet van een nieuw bestemmingsplan te begeleiden met behoud natuurlijk van de verantwoordelijkheden van iedere der deelnemende instanties.

Het is bekend 'Alle regen komt van boven' maar de tijd dat men Gods water over Gods akker kon laten stromen is allang voorbij.

Ik dank tenslotte al degenen die dit betoog van kritische kanttekeningen hebben voorzien, waardoor het mogelijk was de waterschapsdenkbeelden in Nederland zo goed mogelijk te vertolken. Zonder deze achterban kan ook een schrijver niet meer.

Literatuur

1. Rapport Studie Commissie Waterschappen, 'Het waterschap en zijn toekomst', Staatsuitgeverij, 1974.
2. Werkdocument 1977 - 6 - januari, Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders.
3. Zie Waterschapsbelangen 1974, nr. 10.

